

До разової спеціалізованої вченої ради ДФ 15/2024

у Київському національному університеті

технологій та дизайну

РЕЦЕНЗІЯ

*к.ю.н., доцентки, доцентки кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну*

Коваленко Інни Анатоліївни

на дисертаційну роботу Санжаровської Лідії Ігорівни на тему: «Правове регулювання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження зумовлена швидкими темпами інформатизації та цифровізації сфери охорони здоров'я, що породжує низку дилем, пов'язаних із захистом персональних даних пацієнтів. У процесі медичного обслуговування здійснюється обмін конфіденційною інформацією між пацієнтом і медичними установами, що підвищує ризики незаконного доступу до медичних даних та порушення права на невтручання в особисте життя. Виникнення цих проблем значною мірою впливає на ефективність забезпечення індивідуального рівня захисту персональних даних, створюючи потенційні загрози для прав та свобод громадян. Крім того, це має вагомий наслідок для загального стану національної безпеки, оскільки порушення у сфері захисту конфіденційної інформації можуть призводити до дестабілізації суспільних відносин та підриву довіри до державних інституцій.

Законодавча база, яка регулює захист персональних даних у сфері охорони здоров'я, залишається недостатньо узгодженою та не повною мірою відповідає сучасним викликам. Нечітке розмежування нормативних положень щодо різних аспектів медичного обслуговування зумовлює значну правову неузгодженість, що ускладнює реалізацію права на конфіденційність інформації. Недосконалість правових норм та високий рівень латентності порушень конфіденційності персональних даних зумовлюють актуальність

проведення ґрунтового наукового дослідження, спрямованого на вдосконалення законодавчих засад захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я.

У свою чергу, впровадження міжнародних та європейських стандартів у національне законодавство є ключовим завданням у контексті реалізації інтеграційних зобов'язань України. Розробка ефективних механізмів правового захисту конфіденційної інформації пацієнтів, яка є особливо чутливою категорією персональних даних, є необхідною умовою для забезпечення права на безпеку інформації, підвищення рівня довіри населення до системи охорони здоров'я та покращення якості медичних послуг. Враховуючи зазначене, актуальність дослідження зумовлена не лише теоретичною значущістю, а й його практичною необхідністю для розбудови ефективної системи охорони здоров'я в Україні, що відповідає сучасним міжнародним стандартам.

Незважаючи на зацікавлення науковців проблематикою захисту персональних даних, необхідно констатувати, що правове регулювання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я не було предметом окремого, комплексного дослідження. Відсутність ґрунтового аналізу, присвяченого цьому питанню, обумовлює актуальність обраної теми і вказує на важливість її дослідження для формування ефективних механізмів правового регулювання в умовах цифрової трансформації охорони здоров'я.

Також, у зв'язку з високим рівнем латентності порушень, що стосуються несанкціонованого доступу до медичних даних, і зростанням загроз їх використання всупереч інтересам пацієнта, необхідне створення системи гарантій захисту персональної інформації. Саме тому обрана дисертанткою тема є не лише важливою з точки зору правової науки, але і має значне практичне значення для забезпечення конфіденційності у сфері охорони здоров'я.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Стратегії національної безпеки України,

затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020, Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 року № 1556-р, Концепції розвитку електронної охорони здоров'я, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 року № 1671-р, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021, Стратегії інформаційної безпеки, затвердженої Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021, Плану з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106, а також Плану науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темою «Правове забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів правових відносин у сфері публічного адміністрування» (номер державної реєстрації 0122U201691).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз змісту дисертаційної роботи Санжаровської Л.І. та наукових публікацій дозволяє зробити висновок, що основні наукові положення, висновки і рекомендації відповідають спеціальності 081 «Право». Вони виконані автором самостійно, на основі аналізу значної кількості нормативних та доктринальних джерел, а також практики їх застосування. Чітке визначення мети та завдань дослідження, вибір методологічної бази та її застосування, зокрема, через логічну побудову роботи, дали можливість Лідії Санжаровській сформулювати низку положень і висновків, які вирізняються оригінальністю та науковою новизною.

Достовірність отриманих результатів дослідження підтверджується вірно обраним комплексом методів і підходів. Санжаровською Л.І. були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Діалектичний метод дозволив розглянути питання правового регулювання захисту персональних

даних у сфері охорони здоров'я в динаміці, виявити їх взаємозв'язок і взаємозумовленість (розділи 1-3). Метод термінологічного аналізу та логіко-семантичний метод були застосовані під час з'ясування сутності та особливостей категорії «персональні дані у сфері охорони здоров'я», її правового регулювання та інституту захисту (підрозділи 1.1, 1.2, 2.2, 2.3, 3.2). В дисертації використано порівняльний аналіз з міжнародними практиками і стандартами, зокрема європейськими, що значно підвищує рівень достовірності і обґрунтованості отриманих результатів. Наприклад, у розділі 3.1 дисертації здійснено аналіз міжнародних та європейських стандартів захисту персональних даних, що відображає глибоке вивчення та впровадження передового досвіду.

Також варто зазначити, що вибір методів дослідження був зумовлений їх відповідністю поставленій меті та завданням, а також об'єкту та предмету дослідження. Загалом, застосування діалектичного, термінологічного, логіко-семантичного, історико-правового, формально-юридичного та структурно-функціонального методів дозволило провести комплексний та глибокий аналіз проблеми, що підтверджує обґрунтованість наукових висновків.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків і рекомендацій підтверджується їх апробацією на науково-практичних конференціях, а також опублікованими науковими статтями, що засвідчують наукову та практичну значущість дослідження. Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертація характеризується високим рівнем обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Структура і зміст дисертації та її відповідність встановленим вимогам

Дисертація Санжаровської Л.І. є цілісною, завершеною науковою працею. Її рукопис містить повний комплекс елементів, що відповідають вимогам, а саме: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг дисертації становить 230 сторінок, з яких основний

текст займає 197 сторінок. Список використаних джерел містить 234 найменування, розміщених на 30 сторінках. Додатки охоплюють 2 сторінки.

Анотація дисертації у повній мірі та обсязі відображає її структуру, розкриває отримані наукові результати та висновки, а також логіку проведеного дослідження. Вступ до дисертації містить усі структурні елементи, у тому числі інформацію щодо практичної апробації результатів дослідження, а також особистий внесок Санжаровської Л.І. у опублікованих наукових працях. Висновки, зроблені автором за результатами дослідження, є змістовними та розкривають результати виконання поставлених завдань. Дисертаційна робота є завершеною та оригінальною, містить цінні наукові положення як теоретичного, так і прикладного значення.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація Санжаровської Л.І. є першим в Україні комплексним науковим монографічним дослідженням правового регулювання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я. В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових науково-теоретичних та практичних положень, висновків і пропозицій для розвитку правового регулювання захисту персональних даних у цій сфері.

Вперше сформульовано дефініцію «персональні дані у сфері охорони здоров'я» як конфіденційну інформацію про медичне обслуговування особи, яка дозволяє її ідентифікувати та дізнатися відомості щодо її стану здоров'я. Також визначено поняття «захист персональних даних у сфері охорони здоров'я» як сукупність заходів, спрямованих на гарантування безпеки конфіденційної інформації про медичне обслуговування особи та відомостей щодо її стану здоров'я. Запропоновано розглядати інститут захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я як право на невтручання в особисте життя, як комплексний правовий інститут, що складається із сукупності правових норм різної галузевої належності, які регулюють суспільні відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних у сфері охорони здоров'я, а також як напрям діяльності, що включає комплекс заходів, спрямованих на забезпечення конфіденційності персональних даних у цій сфері.

Удосконалено визначення поняття «правові засоби захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я», надавши йому чіткіші межі, а також додаткові аспекти, які раніше не були відображені, зокрема заходи компетентних суб'єктів, спрямовані на запобігання, припинення порушень та відновлення порушених прав у цій сфері.

Крім того, удосконалено наукові підходи до впливу міжнародних та європейських стандартів на правове регулювання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я, виокремивши міжнародні та європейські акти загального характеру та акти, що безпосередньо стосуються захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я.

Набули подальшого розвитку наукові підходи до визначення правової природи персональних даних та підстав їх класифікації. Також розвинено положення про комплексний характер охорони здоров'я, що зумовлюється наявністю як приватних, так і публічних правовідносин. Розкрито особливості правового статусу суб'єктів відносин, пов'язаних із захистом персональних даних. Уточнено наукові погляди на особливості застосування превентивних, припиняючих та відновлюючих заходів захисту персональних даних, а також твердження про суттєві недоліки інституту юридичної відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних. Запропоновано шляхи вдосконалення правового регулювання захисту персональних даних, у тому числі у сфері охорони здоров'я, які включають створення нового спеціального незалежного від інших органів публічної влади контролюючого органу за додержанням законодавства про захист персональних даних, реформування інституту юридичної відповідальності та приведення законодавства про захист персональних даних і охорону здоров'я у відповідність до міжнародних і європейських стандартів.

Таким чином, результати дослідження дозволяють сформувати нові підходи до правового регулювання персональних даних у сфері охорони здоров'я, забезпечуючи їх належний захист та підвищуючи ефективність правозастосування.

Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що сформульовані в дисертаційній роботі висновки, рекомендації і пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній діяльності як підґрунтя для проведення подальших наукових досліджень правового регулювання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я. Також результати можуть бути корисними у правотворчій діяльності для вдосконалення правового регулювання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я. Крім того, результати дослідження мають значення для правозастосовної діяльності, оскільки сприяють чіткому розумінню та застосуванню норм законодавства щодо захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я. Практичне значення роботи також полягає у можливості застосування її результатів в освітньому процесі під час розробки та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес» та «Цивільне право».

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. За результатами дослідження опубліковано 7 наукових праць. З них 3 публікації у фахових виданнях України, в яких відображені основні наукові результати дисертації, а також 4 тези, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Наукові публікації відповідають вимогам пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Відсутність порушення академічної доброчесності. За результатами аналізу представлених матеріалів не було виявлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертантка дотрималася вимог щодо академічної доброчесності, зокрема норм чинного законодавства про авторське право, а також уникнення академічного плагіату. У тексті дисертації наявні всі необхідні посилання на використані джерела, які вказані у списку використаних джерел.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Відзначаючи високий рівень дисертаційного дослідження, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні положення та рекомендації.

1. У першому розділі дисертації, де авторка досліджує загальні засади правового регулювання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я, доцільно було б ґрунтовніше розкрити питання взаємозв'язку національного законодавства з міжнародними стандартами захисту даних. Зокрема, варто було б акцентувати увагу на порівняльному аналізі різних правових підходів у Європейському Союзі та Україні, що сприяло б більш комплексному розумінню проблеми.

2. У другому розділі, де авторка пропонує дослідити правові аспекти обробки персональних даних у сфері охорони здоров'я без згоди пацієнта, виявляється недостатньо уваги приділено практичним механізмам контролю за такими випадками. Зокрема, слід було б розширити аналіз ролі та повноважень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо нагляду за дотриманням прав пацієнтів у цій сфері.

3. У третьому розділі дисертації, де авторка пропонує низку законодавчих змін для вдосконалення правового регулювання захисту персональних даних, доцільно було б додатково розкрити конкретні механізми імплементації запропонованих змін. Наприклад, чіткіша деталізація процедурного порядку захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я могла б підвищити практичну значущість результатів дослідження. Такі пропозиції підсилили б як теоретичну, так і практичну цінність роботи.

Загальні висновки та оцінка дисертації. Дисертаційна робота на тему: «Правове регулювання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я» є самостійною та завершеною науковою працею, яка містить ціннісну наукову новизну та практичне значення.

Дисертацію виконано за спеціальністю 081 «Право». За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у

зкладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями від 03 травня 2024 року № 507), наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами й доповненнями від 03 травня 2024 року № 507).

Санжаровська Л.І., авторка дисертації на тему «Правове регулювання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я», заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»).

Рецензентка:

**Кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцента кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету
технологій та дизайну**

Інна КОВАЛЕНКО

